

Terwijl Nederland het door Europa in gestelde fosfaatplafond nadert, berekende CZAV dat in de akkerbouw een groot tekort aan fosfaat en organische stof ontstaat door veel te strenge normen. Een wrange situatie, constateren Ko Francke en Ton Hendrickx. "In het Jaar van de Bodem moeten wij vaststellen dat de Nederlandse overheid zulke strenge normen oplegt dat de bodemvruchtbaarheid achteruit holt."

Zeeland komt 1 miljoen kilogram fosfaat te kort

Ko Francke en Ton Hendrickx, CZAV

Het is het wereldwijde Jaar van de Bodem, maar in Nederland hebben we een beleid dat de bodemvruchtbaarheid op het spel zet. Een wrange constatering, stellen Ko Francke, adjunct-directeur van CZAV (Coöperatieve Zuidelijke Aan- en Verkoopvereniging U.A.), en Ton Hendrickx, bemestingspecialist bij Crop Solutions, vast. "Samen met een studiegroep hebben we afgelopen winter een mineralen- en organische-stofbalans voor de provincie Zeeland opgesteld. Van de uitkomst zijn we flink geschrokken. Daaruit blijkt dat we over de hele provincie 1 miljoen kilogram fosfaat meer afvoeren dan er op het land komt. Per hectare komen we minimaal twaalf kilogram fosfaat te kort. Bij de organische-stofbalans was het resultaat nog slechter. Daar blijkt dat we inmiddels twintig procent minder aanvoeren dan er in een seizoen afgebroken wordt."

Het zijn cijfers die Francke zich doen afvragen wat de overheid dan bedoelt als ze het in het beleid heeft over een duurzame landbouw. "Wat hier gebeurt, is het tegenovergestelde. We krijgen zulke strenge normen opgelegd dat we de bodem juist aan het uitmergelen zijn." Daar komt bij, vult Hendrickx aan, dat we ook de potentie van de bodem niet meer benutten. "We weten dat bij sommige gewassen de bemesting inmiddels de beperkende factor is als het gaat om de gewasproductie. Dat geldt met name bij aardappelen en tarwe. Bij tarwe zie je dat heel duidelijk in de stikstoftrappenproeven die we zelf doen. We kunnen daar heel gemakkelijk naar opbrengsten van vijftien ton, maar dan moet je wel meer stikstof geven dan nu is toegestaan. Het bewijst een oude wijsheid die onderzoeker Darwinkel al liet zien: voor elke duizend kilogram tarwe is 23 kilogram stikstof nodig. Nu de nieuwe rassen gemakkelijk vijftien ton kunnen produceren, is het zonde dat we dit niet mogen want die stikstof wordt gewoon opgenomen en vormt geen enkel milieurisico. Zonde, want we willen wel voedselzekerheid en een sterke boerenstand. Die mogelijkheden ontnemen we de agrarische sector."

Als gevolg van de strenge normen zien de bemestingsadviseurs van CZAV de bodemvruchtbaarheid teruglopen. "Sinds een aantal jaren zie je de Pw-getallen achteruitgaan. Niet verwonderlijk, want al jaren is bekend dat voor elke 55 kilogram fosfaat die je te kort komt het Pw-getal met één punt daalt", zegt Francke. Het is een direct gevolg van de huidige norm van maximaal 50-75 kilogram fosfaat per hectare terwijl gewassen als bieten en granen makkelijk 100 kg onttrekken. Die strenge norm is ook één van de oorzaken dat de aanvoer van organische stof steeds verder achter loopt bij de afvoer.

"Dat komt vooral doordat de ruimte om dierlijke mest aan te wenden steeds kleiner wordt. Feitelijk kan dat alleen nog in het voorjaar, omdat je na 1 september al niets meer mag."

Tegelijk belemmeren de strenge stikstofnormen ook de teelt van een goede groenbemester. "Daar mogen we nog maar 60 kilogram stikstof geven, terwijl bekend is dat je met een gift van 100 kilogram een veel hogere organische stof productie haalt. Maar ook dat mag niet en dus loopt de bodemvruchtbaarheid achteruit."

Het steekt de organisatie vooral dat er in het beleid geen enkele rekening wordt gehouden met de regionale verschillen. Waar er bij de stikstofbemesting nog verschillende normen zijn, is er voor fosfaat namelijk alleen een generieke norm. Een norm die in de akkerbouw en groenteteelt dus helemaal niet past, stellen de deskundigen vast. "Wij komen gewoon heel veel fosfaat te kort. Dat geeft nu op gronden met voldoende buffer nog niet direct opbrengstschade, maar je verarmt de bodem wel en op de lange termijn kost het wel opbrengst. Want je kunt wel zeggen dat je 120 kilogram P2O5 mag gebruiken als het Pw-getal onder de 25 komt, maar dan lijdt je al opbrengstschade. Uit onderzoek is bekend dat bij een Pw-getal van 25 een gift van 120 kilogram nog een lagere opbrengst geeft dan helemaal geen fosfaat bij een fosfaatgetal rond de 50. Daarom kun je nu beter zorgen dat je voldoende mest kunt aanvoeren dan dat je later moet repareren, maar wel met

"Wat hier gebeurt, is het tegenovergestelde. De normen zijn zo streng dat we de bodem uitmergelen."

opbrengstverliezen zit."

Francke hekelt vooral het ontbreken van normen die passen bij de productiemogelijkheden van de grond. "Waarom maak je daar niet net als bij de stikstof onderscheid tussen klei en zand? Dan kun je de gebieden met echt hoge fosfaatgetallen ook specifiek aanpakken."

De aandacht voor bodemvruchtbaarheid is bij CZAV een direct gevolg van de rol die de organisatie zich heeft aangemeten richting de akkerbouw. Al sinds vele jaren is ze bezig met het adviseren en promoten van het gebruik van dierlijke mest. Dat doet ze tegenwoordig door twee keer per jaar op be-

drijven door te rekenen hoeveel ruimte er nog is in het bemestingsplan. Daarin speelt dierlijke mest altijd een belangrijke rol, vertelt Hendrickx. "Ons streven is de beste oplossing te vinden voor de akkerbouw. Daarom zijn we al heel snel dierlijke mest gaan adviseren en waren we ook de eersten om het gebruik van drijfmest met sleepslangen in de tarwe te promoten, gewoon omdat dit de goedkoopste oplossing is."

In het gebruik van dierlijke mest heeft CZAV een eigen positie gekozen. Dat betekent dat de organisatie voor de akkerbouw de hele aanvoer en aanwending regelt. "Natuurlijk gaat dat in overleg en maken we afspraken met de loonwerker die de klant wil, maar wij nemen het hele logistieke proces voor onze rekening. Dat betekent afspraken maken met de distributeur, de prijs vastleggen waarvoor de mest wordt geleverd, zorgen voor de administratieve afhandeling en het afrekenen."

"Ons belang is anders dan dat van mestleveranciers. Die zoeken toch vooral mogelijkheden om zoveel van hun soort mest kwijt te raken."

Wat CZAV niet doet, is het uitrijmoment bepalen. Dat is een zaak tussen boer en loonwerker. "Daar willen we ook niet tussen komen, want zij moeten bepalen wanneer het land bekwaam is om de mest uit te rijden. De loonwerker moet dan ook met de distributeur zorgen dat de mest op het juiste moment daar is."

CZAV, actief in Zuid Holland, Zeeland en Noord Brabant merkt dat er nog steeds capaciteit en ruimte niet wordt benut. "Regionaal zouden we nog veel kunnen winnen als loonwerkers beter zouden samenwerken en bereid zouden zijn elkaars capaciteit te benutten. Nu zit er soms een limiet in de mest die we kunnen gebruiken doordat er geen capaciteit is om uit te rijden als het weer kritisch is. Het is jammer dat het dan bijna niet mogelijk is om bedrijven voor elkaar te laten werken, zodat je de goede dagen en omstandigheden maximaal benut."

In de rol van adviseur voor de akkerbouwer denkt CZAV ook een betere positie te hebben dan distributeurs die zelf de advisering doen. "Ons belang is anders dan dat van mestleveranciers. Die zijn toch vooral op zoek naar mogelijkheden om zoveel mogelijk van het product dat zij hebben kwijt te raken. Wij kijken naar het complete bedrijf van de akkerbouwer en bepalen dan welke mest het beste past en het voordeligste bemestingsplaatje oplevert. Daarvoor maken we dan een plan om de mogelijkheden zo goed mogelijk te benutten. Daarom rekenen we dit ook twee keer per jaar door. Eerst in het najaar en de winter om een bemestingsplan te maken en in juni nog een keer om te kijken hoeveel ruimte er is. Op die manier kunnen we maximaal mest plaatsen en voor onze klanten de beste en goedkoopste oplossing realiseren. Daar profiteren ook de veehouder en loonwerker van."

TEKST & FOTO: Toon van der Stok